

MARIA CZEPE
(Instytut Historii PAN)

EWA SZKLARSKA
(Instytut Historii PAN)

LWOWIANIE I TORUNIANIE Z CZASÓW DAWNEJ RZECZYPOSPOLITEJ
UWZGLĘDNIENI W 50 TOMACH
POLSKIEGO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO

Słowa kluczowe: Lwów, Toruń, biografia, XVI–XVIII w., epoka staropolska, społeczeństwo staropolskie

Mając na względzie dwa bliskie Jubilatowi miasta, Lwów i Toruń, postanowiliśmy prześledzić, jacy reprezentanci tych miast z czasów pierwszej Rzeczypospolitej trafili do *Polskiego słownika biograficznego* (PSB), i przy okazji przyjrzeć się zarówno podobieństwom, jak i różnicom wyodrębnionych grup, w zależności od miasta, a może i czasu. Jako kryterium czasowe została wybrana epoka Rzeczypospolitej do czasu rozbiorów, poczynając od początku wieku XVI, a właściwie często stosowanej w podziałach podręcznikowych daty 1505 jako początkowej, a kończąc na roku 1772 dla Lwowa oraz na około roku 1793 dla Torunia. Są to niecałe trzy stulecia. Postawione pytanie to przede wszystkim: kim trzeba było być we Lwowie i w Toruniu, żeby odznaczyć się w dziejach na tyle, by postać uwieczniono w *Polskim słowniku biograficznym*, a zaraz za tym wynikające z tego pytanie o stan naszej historiografii, czyli o umiejętność takiego wydobywania i selekcjonowania postaci z gąszczy dziejów, by oddać bogactwo i złożoność życia społecznego tych miast i ich bliskiego otoczenia. Zarazem jest to próba „rachunku sumienia” macierzystej redakcji, próba sprawdzenia, jak w czasie 80 już lat istnienia, w blisko 50 tomach, zawierających ponad 26 tysięcy biogramów, realizowano misję tworzenia wizerunku społeczeństwa, na przykładzie tych dwóch miast.

Podstawą do zaliczenia postaci do grona „lwowian” lub „torunian” nie było wyłącznie pochodzenie, ale dłuższy, silniejszy związek z miastem. Trafiali więc do naszych wyliczeń ludzie urodzeni i wykształceni w Toruniu i we Lwowie, którzy po wyjeździe stamtąd zachowali więzi, bywało, że czasem powrócili, by spocząć w rodzinnych stronach, a także ci, którzy wprawdzie urodzili się gdzie indziej, ale z tymi miastami związali swe losy albo sprawowali związane z nimi urzędy.

Dla wspomnianych lat w PSB naliczyliśmy około 100 torunian. Znakomitą większość, czyli 90% stanowią mieszczanie. Spośród nich najwięcej jest rajców, przeważnie burmistrzów, ale są też ławnicy, sekreterze, burgrabiowie, jeden poczmistrz. Do tej grupy udało się zaliczyć 31 osób, w tym 4 reprezentantów rodziny Strobandów, aktywnych od schyłku wieku XV po pierwszą połowę wieku XVII, z zabiegającym o założenie w Toruniu uniwersytetu Henrykiem Strobandem. Drugą potężną grupą są uczeni toruńscy, 29 postaci, poczynając od Mikołaja Kopernika, a na Samuele Bogumile Lindem kończąc. Najliczniej reprezentowani są w tej grupie profesorowie działającego od 1568 r. Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego, rektorzy, konrektorzy, nauczyciele, a także medycy. Kolejną kategorię stanowią duchowni, w większości protestanccy – i tu powstaje trudność z wyliczeniem, ponieważ jako duchownych upamiętniono 14 osób, z czego 8 protestantów. W rzeczywistości liczba duchownych protestanckich jest większa, gdyż wielu spośród nich było również rajcami miejskimi, burmistrzami oraz uczonymi, profesorami związanymi z gimnazjum. Bywali także uczeni, którzy sprawowali urzędy rajców i burmistrzów, niektórzy prowadzili działalność wydawniczą czy księgarską. Zdarzali się duchowni protestanccy, którzy nie tylko zaznaczyli się jako duszpasterze, lecz także uprawiali naukę. Przeważali luteranie, ale bywali też kalwińscy¹ i bracia czescy². Katolickich duchownych (6 osób) reprezentują biskupi kujawski³ i pomocniczy chełmiński⁴, dwie benedyktynki⁵, jeden jezuita⁶, jeden kanonik warmiński pochodzący z Torunia – i jeden lwowianin, dominikanin, który po osiedleniu się w Toruniu zmienił wyznanie i został luteraninem⁷. Na łamach PSB znalazło się sporo rzemieślników toruńskich (14), wśród których najliczniejszą grupę stanowią złotnicy (8), zaraz potem drukarze, księgarze, nakładcy (7), 2 mincerze, 1 medalier i pojedynczy artyści-rzemieślnicy: wśród nich pochodzący ze Śląska malarz Bartholomäus Strobel (1591 – po 1647), rysownik, malarz i białoskórnik Georg Steiner (1704–1766), rzeźbiarz Jan Ernest Debes (XVIII w.) i architekt, działający głównie w Warszawie Efraim Schröger (1727–1784). Kilku reprezentantów rodzin szlacheckich czy magnackich związało się z miastem na tyle wyraźnie, że znalazło to odzwierciedlenie w biogramie. Dotyczy to 5 osób⁸. Z pewnością dałoby się wykazać związki z miastem innych rodów pomorskich, Czapskich, Działyńskich,

¹ Konrad Graser (1585–1630).

² Jan Soszyński (1560–1612), pochodził z rodziny braci czeskich.

³ Stanisław Kazimierz Dąbski (zmarły w 1700 r.), wybudował w Toruniu pałac biskupi, powiększył kościół jezuitki i kolegium jezuitów.

⁴ Maciej Sołtyk (1679–1749), proboszcz kościoła św. Janów w Toruniu.

⁵ Zofia Dulcka i Magdalena Mortęska; obie zmarły w 1631 r.

⁶ Fryderyk Szembek (1575–1644).

⁷ Marcin Murinius *vel* Murzynski, żyjący w XVI w.

⁸ Andrzej Dąbski (zmarły w 1734 r.), wojewoda brzeski kujawski, dobrodziej jezuitów toruńskich; wychowanek toruńskich jezuitów Stanisław Dąbski (1724–1802), podkomorzy brzeski kujawski; fundator klasztoru i kościoła reformatów w podtoruńskim Podgórzu Stanisław Sokołowski (zmarły w 1648/1649 r.), kasztelan bydgoski; Jan Służewski (zmarły w 1580 r.), wojewoda brzeski kujawski i Świętosław Radowicki (około 1675–1734), chorąży chełmiński.

Kosów, jednak nie znalazło to udokumentowania w życiorysach zamieszczonych w PSB. Potwierdza się znana z podręczników dominacja mieszczan, zwłaszcza narodowości niemieckiej. Poza wspomnianymi kategoriami znaleźli się jeden wierszopis, jeden poeta, jeden określony jako protoplasta rodu (Mełdzyńskich).

Wśród osób zakwalifikowanych jako torunianie są też przybysze z innych miast, a nawet krain: z Brandenburgii, ze Śląska, z Pomorza, z Turynгии, Saksonii i Łużyc, są gdańszczanie i przybysze z Małopolski. Także rodowici torunianie, z których część wywędrowała z miasta. Widać sporą grupę ludzi zajmujących się kunsztami i nauką, w tym upamiętnianiem świetności Torunia, dominację osób niemieckojęzycznych, wyznających religię protestancką.

Pięćdziesiąt tomów PSB zawiera blisko 150 biogramów postaci z XVI–XVIII w. związanych ze Lwowem. Kryteria ich wyszukiwania nie są tak precyzyjne jak w przypadku osób powiązanych z Toruniem. O ile wyraźne są kategorie wyodrębniające np. artystów czy rzemieślników, wątpliwości przysparza grupa urzędników grodzkich i ziemskich. Lwów bowiem, jako stolica województwa ruskiego, ziemi lwowskiej, kasztelania i siedziba starostwa grodowego, skupiał wokół siebie całe zastępy szlachty, a biogramy jej przedstawicieli regularnie pojawiają się na kartach *Słownika*. Wystarczy choćby wymienić piastujących starostwo lwowskie np. Herburtów, Potockich, Sienińskich czy Sieniawskich. Jednak pisząc biogram postaci bardzo aktywnej na wielu polach, zwłaszcza politycznie i wojskowo, autor musi utrzymać dyscyplinę i zachować proporcje. Dlatego też w życiorysach zaledwie kilkunastu postaci z tej grupy związki ze Lwowem (poza urzędowymi) zaakcentowane są szczególnie wyraźnie, jak np. kuchmistrza koronnego Andrzeja Mniszcha (zmarłego w 1663 r.), zasłużonego dla rozbudowy Lwowa, czy wojewody ruskiego Stanisława Jana Jabłonowskiego (1634–1702), fundatora wielu klasztorów, który ufortyfikował miasto.

Liczną grupę stanowią związani za Lwowem duchowni – aż 36 życiorysów. Wydaje się to oczywiste, Lwów był stolicą archidiecezji katolickiej i ormiańskokatolickiej oraz diecezji prawosławnej, a potem unickiej. Rezydujący tu biskupi tych obrządków przeważnie wyraźnie zaznaczyli się w dziejach miasta, co zazwyczaj znajduje odzwierciedlenie w biogramach. Na kartach *Słownika* pojawiło się czterestu katolickich arcybiskupów lwowskich i dwóch biskupów sufraganów. Jeden tylko władca prawosławny znalazł się w tomie 1 (Gedeon Bałaban), a w tomie 49 opublikowany został biogram Jana (Iwana) (w zakonie Józefa) Szumlańskiego⁹. Z dziewięciu duchownych ormiańskich trzej to arcybiskupi katolicy obrządku ormiańskiego i trzej z okresu sprzed unii. Tak się składa, że aż sześć biogramów duchownych Ormian to postaci na literę S¹⁰. Na tym polega specyfika PSB – *Słownik* „stoi” autorami, a dopiero w ostatnich tomach nawiązaliśmy współpracę ze znakomitym specjalistą od dziejów Ormian. Warto wyróżnić biogram zakonnic

⁹ Drugi biskup unicki to Atanazy Szeptycki (t. 48).

¹⁰ Symeon Le-hac'i, Stefan V Salmastecy, Stefan Pelwecy, Stefanienc Kilian, Stefanowicz Samuel, Spendowska Rypsyma; wszystkie biogramy autorstwa Krzysztofa Stopki.

benedyktynki obrządku ormiańskiego, Rypsomy (w zakonie Benedykty) Spendowskiej, założycielki i ksieni ich lwowskiego klasztoru. Dość bogato reprezentowani są lwowscy zakonnicy rzymskokatolicy: trzech bernardynów, dwóch karmelitów, jeden trynitarz, po dziesięciu jezuitów i dominikanów, w tym pochodzący ze Lwowa Marcin Murinius (Murzyński), który osiadł w klasztorze toruńskim, by w końcu przyjąć wyznanie luterańskie. Są też życiorysy dwóch benedyktynek lwowskich. Liczba biogramów duchownych reprezentujących poszczególne lwowskie zakony nie odbiega od częstotliwości występowania w PSB zakonników z innych terenów Rzeczypospolitej. Wyjątkiem są dominikanie – życiorysów związanych ze Lwowem jest zdecydowanie więcej, niż wynikałoby ze statystyki. Być może wskazuje to na szczególną rolę zakonu kaznodziejskiego we Lwowie. Spośród ośmiu kanoników, których biogramy znalazły się w PSB, tylko jeden wykracza poza literę J. Przyczyn tego stanu rzeczy z pewnością jest kilka. Trudno znaleźć autorów biogramów duchownych kapitulnych w ogóle (z wyjątkiem duchownych warmińskich, do których mamy wypróbowanych autorów), nakłada się na to dodatkowo trudność z dostępem do źródeł lwowskich na potrzeby niewielkich przecież artykułów. Lwowską społeczność żydowską reprezentuje dwóch rabinów, ich biogramy opublikowano w przedwojennych tomach PSB¹¹.

Najliczniejszą reprezentację mają w *Słowniku* mieszczenie lwowscy (78); dla celów niniejszego zestawienia zostali do nich zaliczeni wszyscy mieszkający we Lwowie rzemieślnicy i artyści, chociaż nie z każdego ich biogramu wynika jasno, czy należeli do lwowskich cechów. Dziesięciu mieszczan to rajcy miejscy, sześciu z nich było zarazem lekarzami, a dwóch prawnikami, są też biogramy sześciu kupców. Większość życiorysów z grupy urzędników miejskich i kupców rozkłada się w tomach do litery L, w następnych rozrzucone są pojedyncze. Jak się wydaje, również w tym wypadku wynika to z trudności w pozyskiwaniu autorów tego typu biogramów. Aż 54 biogramy to życiorysy rzemieślników i artystów. Prym wiodą ludwisarze – 11 artykułów biograficznych, opracowanych przez Karola Badeckiego lub na podstawie zebranych przez niego przed wojną we Lwowie materiałów. Nikt nie zajął się tak kompleksowo drukarzami omawianego okresu, reprezentuje ich w PSB tylko 6 życiorysów, dodatkowo mamy po jednym papierniku i księgarzu. Żywimy nadzieję, że dzięki historykom ukraińskim¹², zainteresowanym współpracą ze *Słownikiem*, wachlarz biogramów mieszczan lwowskich poszerzy się. Dotyczy to np. złotników, z czterech życiorysów tylko jeden powstał po wojnie. Biogramy pozostałych rzemieślników i artystów, którymi zajmuje się redakcja historii sztuki, rozłożone są równomiernie w kolejnych tomach. Mamy oto po dziesięciu rzeźbiarzy i malarzy, trzech snycerzy, pięciu architektów i trzech budowniczych.

¹¹ Askenazy Cwi Hirsch ben Jakub (protoplasta m.in. Szymona Askenazego) i Dawid ben Samuel Ha Lewi.

¹² Oprócz ostatnio zmarłego Jarosława Isajewycza, autora biogramu pisarza religijnego Cyryla Stawowieckiego i drukarza Bazylego Stawnickiego, nawiązali współpracę z redakcją m.in. Bogdana Petryshak, Volodymyr Aleksandrovycz, Ihor Skoczylas.

Przy wszystkich wspomnianych brakach i ograniczeniach biogramy postaci związanych ze Lwowem odzwierciedlają wielokulturowy charakter tego miasta, gdzie splatały się losy obywateli Rzeczypospolitej – Polaków, Rusinów, Ormian i przybyszów z Europy. Zobaczmy choćby biogramy patrycjuszowskiej lwowskiej rodziny Boymów, a także rzeźbiarzy pracujących przy jej mauzoleum – kaplicy Ogrojcowej zwanej Boymowską w katedrze, np. Jana Pfistera czy Hanusza Scholza; biogramy arcybiskupów lwowskich i artystów zdobiących katedrę, np. Stanisława Strońskiego; biskupów ormiańskich i ich portrecistów Eustachego Bielawskiego, biskupów unickich i budowniczego katedry św. Jura Bernarda Meretyna.

Badana grupa to w sumie 250 osób, działających po roku 1505 i do czasu rozbiorów, związanych z tymi dwoma miastami. Lwów reprezentuje około 150 osób, Toruń 100. Różnice ilościowe wynikają po pierwsze z rozmiarów i statusu miast. Lwów w latach świetności przekraczał 30 tysięcy mieszkańców, a po latach wojen i klęsk, w wieku XVIII, aż do rozbiorów, liczył około 20 tysięcy mieszkańców¹³. Toruń, nieco mniejszy (choć pojawiają się szacunkowe, niezbyt prawdopodobne liczby 40 tysięcy ludności), według wyliczeń Jerzego Wojtowicza miał w XVIII w. około 10 tysięcy mieszkańców; wcześniej liczba ta wahała się między 12 a 20 tysiącami. Toruń nie był siedzibą województwa ani diecezji, jako miasto w przeważającej mierze protestanckie nie miał też wielu klasztorów. Uderza znaczna liczba rajców, a zwłaszcza burmistrzów Torunia. Ma to swoje uzasadnienie w randze władz miejskich tego miasta, będącego jednym z tzw. wielkich miast Prus Królewskich (obok Gdańska i Elbląga), cieszących się dużymi uprawnieniami samorządowymi i politycznymi, wyjątkowymi w porównaniu z innymi miastami Rzeczypospolitej. Miał i Lwów swoich burmistrzów, ale ich urząd znaczył o wiele mniej, był sprawowany rotacyjnie, toteż w zasadzie każdy rajca z czasem zostawał na parę miesięcy burmistrzem, po czym wracał w szeregi rady. Natomiast rajcy Torunia, a zwłaszcza burmistrzowie, mieli rzeczywisty udział w życiu politycznym, uczestnicząc w sejmiku ziem pruskich i w sejmach Rzeczypospolitej.

Liczna stosunkowo jest grupa rzemieślników; wydaje się, że lepiej odzwierciedlono w PSB rangę toruńskich rzemieślników, zwłaszcza złotników, niż lwowskich. Jest to pewnie wynikiem wieloletniej niedostępności lwowskich archiwaliów, a co za tym idzie, innego stanu badań nad rzemiosłem w obu miastach. Tu jednak należy wrzucić kamyczek do słownikowego ogródka: dawniej wykazywano w redakcji większą staranność, by zajmować się złotnikami, a może też autorzy bardziej o to dbali. Czterech złotników uwieczniono w pięciu przedwojennych tomach, a czterech pozostali pojawili się w tomach od 9 do 19; ostatni uwzględniony (według alfabetu) to Tomasz Magierski. Trochę trudno przypuścić, że nie było w Toruniu złotników, których nazwiska zaczynały się na dalsze litery alfabetu. Podobnie wygląda sytuacja z innymi rzemieślnikami, np. drukarzami. Bardziej równomiernie potraktowano uczonych.

¹³ Leszek PODHORODECKI, *Dzieje Lwowa*, Warszawa 1993.

Znikoma jest liczba kobiet reprezentujących oba miasta; są to wyłącznie zakonnice, benedyktynki, dwie toruńskie¹⁴ i trzy lwowskie¹⁵. Stanowi to zaledwie 2% rozpatrywanych biogramów.

Są postaci reprezentujące grupy występujące tylko w jednym z miast: oczywiście hierarchowie różnych obrządków są tylko we Lwowie, nie ma też w Toruniu Ormian ani Żydów, nie ma ludwisarzy. Natomiast we Lwowie znacznie mniej jest ludności niemieckiej, mniejsza jest rola rady miejskiej, nie ma protestantów, nie ma mince-rzy. Są za to liczniejsi budowniczości, snycerze, tłumacze. Widać sporą ruchliwość upamiętnionych bohaterów; przemieszczają się, zmieniają miejsce zamieszkania, wędrują po kraju i zagranicą. Mamy sekretarza miejskiego z Torunia, który zaciągnął się do floty holenderskiej i zginął w wyprawie na Cejlon¹⁶; mamy Ormian pielgrzymujących na Kaukaz i do Afryki¹⁷, ale tylko jeden spośród rozpatrywanych słownikowych bohaterów przywędrował ze Lwowa do Torunia. Był to kilkakrotnie wspomniany Murinius, pochodzący ze Lwowa, potem dominikanin toruński, który wszakże porzucił klasztor i ożenił się, po czym przyjął religię reformowaną i został słynącym z pięknej polszczyzny luterańskim kaznodzieją przy kościele św. Jakuba. Bawił potem w Wielkopolsce, ale wierny Toruniowi – pisał dzieje Prus. Ostatnie wieści o tym niespokojnym duchu pochodzą z roku 1585 z Lewartowa.

Kończąc ten przegląd i zarazem „rachunek sumienia” redakcji, możemy przyznać, że przejrzana populacja odzwierciedla charakter i specyfikę obu miast, malując autonomiczny, odrębny, mieszczański i luterański Toruń, wielonarodowy, ludny i różnobarwny Lwów, a zarazem w jakiś sposób portretuje naszą historiografię. Można zaobserwować, że gdy brakuje dostępu do źródeł czy badań nad jakimś problemem, to i biogramów pewnych kategorii ubywa. Powstają luki, gdy zabraknie autora wyspecjalizowanego w pewnej dziedzinie i trudno o następców. Z kolei pojawiają się specjaliści penetrujący mało dotąd znane i mało wykorzystywane obszary wiedzy, jak dzieje Ormian czy Żydów. W związku z tym powstają liczniejsze i lepiej udokumentowane biogramy z tych kategorii.

Jerzy Dygdała, urodzony we Lwowie, ale osiadły w Toruniu i oddany dziejom Prus, zapełnił niejedną lukę w PSB. Spośród 56 życiorysów, napisanych z wielką starannością i erudycją przez J. Dygdałę dla PSB, poczynając od tomu 22, dominują postacie związane z Pomorzem, np. Przebendowscy, Pruszkowie, i Wielkopolską: Raczyńscy, Radomiccy, zarówno szlachta, jak i mieszczenie, w tym toruńscy, wielu jest też duchownych. Przeważają biogramy osób z przełomu XVII i XVIII w., choć są i sięgające końca XVIII stulecia. Jego współpraca z *Polskim słownikiem biograficznym* znakomicie ilustruje w pracy redakcji wspomniany fenomen pozyskiwania kompetentnych autorów dla konkretnych kategorii biogramów.

¹⁴ Dulcka i Mortęska.

¹⁵ Dorota Daniłowiczówna (około 1607–1687), Katarzyna Saporowska (Szaporowska) (1549?–1608), założycielka i ksieni benedyktynek lwowskich oraz Rypsyma Spendowska.

¹⁶ Jan Sachs (1641–1671).

¹⁷ Por. przyp. 10.

ANEKS 1

BIOGRAMY OSÓB ZWIĄZANYCH Z TORUNIEM
Z LAT 1505–1793 NA ŁAMACH PSB

- Allen (Alden, Alten czyli z Mełna, Mełdna Mełdzyński) Łukasz (zmarł przed 21 II 1538 r.), pochodził z mieszczańsko-szlacheckiej rodziny toruńskiej (Paweł Czaplewski, t. 1, s. 78);
- Boczyłowic Jan (druga połowa XVII w.), poeta i pisarz (Stanisław Szczotka, t. 2, s. 179–180);
- Boettcher Daniel (XVIII w.), mincerz toruński (Marian Gumowski, t. 2, s. 186);
- Borgoni (Borguny) Michał, złotnik, jubiler, urodzony około 1700 r. w Wieliczce (Gwido Chmarzyński, t. 2, s. 326);
- Borkowski Albert (1686–1757), burmistrz toruński (Stanisław Herbst, t. 2, s. 328–329);
- Bröllmann (Bröllemann lub Brielman) Jan Krystian, złotnik toruński, czynny w latach 1700–1723 (Gwido Chmarzyński, t. 2, s. 457);
- Bröllmann Mikołaj, złotnik toruński, czynny w latach 1670–1702 (Gwido Chmarzyński, t. 2, s. 457);
- Brueckmann Szymon Fryderyk (połowa XVIII w.), mincerz toruński (Marian Gumowski, t. 3, s. 12);
- Centner Gottfried (1712–1774), historyk lokalny toruński (Zygmunt Mocarski, t. 3, s. 228–229);
- Dąbski Andrzej (zmarły w 1734 r.), wojewoda brzeski kujawski (Wanda Brablecowa, t. 5, s. 31–32);
- Dąbski Stanisław (1724–1802), starosta dybowski, podkomorzy brzeski kujawski (redakcja, t. 5, s. 36);
- Dąbski Stanisław Kazimierz (zmarły w 1700 r.), biskup kujawski (Kazimierz Piwarski, t. 5, s. 36–38);
- Debes (Debès, Debeesz) Jan Ernest, rzeźbiarz toruński, pracujący około połowy XVIII w. w Toruniu (Gwido Chmarzyński, t. 5, s. 39);
- Dembołęcki Andrzej z Konojad (XVII w.), wierszopis (Henryk Barycz, t. 5, s. 79–80);
- Detloff Paweł, złotnik toruński (Gwido Chmarzyński, t. 5, s. 135);
- Dittmann Andrzej Christlieb (1710–1767), pastor toruński i kolekcjoner (Zygmunt Mocarski, t. 5, s. 174);
- Donepe Antoni (1606–1663), burgrabia toruński (Helena Piskorska, t. 5, s. 322);
- Dulska Zofia (zmarła w 1631 r.), ksieni benedyktynek toruńskich (Tadeusz Glemma, t. 5, s. 460–461);
- Dzwonkowski *vel* Zwonkowski Jan Jakub (XVIII w.), lektor języka polskiego w gimnazjum toruńskim (Władysław Pniewski, t. 6, s. 188);
- Freitag Adam (zmarły w 1621 r.), z Torunia, profesor greki w tamtejszym gimnazjum (Alo dia Gryczowa, t. 7, s. 128);
- Genter Samuel (XVII/XVIII w.), drukarz i wydawca toruński (Helena Piskorska, t. 7, s. 387);

- Geret Samuel Luter (1730–1797), profesor, kaznodzieja, sekretarz, rezydent i prezydent miasta Torunia (Helena Piskorska, t. 7, s. 391–393);
- Gesner Kasper (zmarły w 1606 r.), kaznodzieja toruński, luteranin, tłumacz pieśni kościelnych (Andrzej Bukowski, t. 7, s. 411–412);
- Giering Antoni (1685–1759), rajca i burmistrz toruński (Helena Piskorska, t. 7, s. 443);
- Graser Konrad (1585–1630), rektor akademickiego gimnazjum w Toruniu (Stanisław Tync, t. 8, s. 553);
- Haberkant Krzysztof (1704–1776), lektor języka polskiego w Toruniu, pastor protestancki (Jadwiga Lechicka, Stanisław Tync, t. 9, s. 213–214);
- Hauenstein Jan Fryderyk (zmarły w 1736 r.), kupiec i księgarz toruński (Helena Piskorska, t. 9, s. 304);
- Hausmann Michał Dawid (zmarły w 1784 r.), złotnik toruński (Halina Załęska, t. 9, s. 314);
- Hoffmann Jan Daniel (1701–1766), historyk, konrektor gimnazjum elbląskiego (Jan Małecki, t. 9, s. 570–571);
- Jaenischen (Jaenichius) Piotr (1679–1739), rektor gimnazjum akademickiego w Toruniu, pisarz, wydawca (Stanisław Tync, t. 10, s. 308–310);
- Jenny Jakub (1672–1749), złotnik toruński, starszy zborowy (Jerzy Wolski, t. 11, s. 172–173);
- Jetze Franciszek Krzysztof (1711–1803), profesor i rektor gimnazjum toruńskiego (Jerzy Wojtowicz, t. 9, s. 196–197);
- Karnall Michał (zmarły przed 1673 r.), drukarz toruński (Helena Piskorska, t. 12, s. 65–66);
- Kimmel Jan Adam (zmarły około 1806 r.), drukarz toruński (Krystyna Korotajowa, t. 12, s. 457–458);
- Klosmann Christian (1697–1744), burmistrz toruński (Helena Piskorska, Jerzy Wojtowicz, t. 13, s. 11–12);
- Koene Jaski (Jaschke) Grzegorz (około 1530–1579), kupiec i ławnik gdański, dowódca straży miejskiej w Gdańsku (Franciszek Mincer, t. 13, s. 255);
- Kopernik Mikołaj (1473–1543), astronom, ekonomista, lekarz, humanista, kanonik warmiński (Jerzy Dobrzycki, Leszek Hajdukiewicz, t. 14, s. 3–16);
- Koteniusz Andrzej (zmarły w 1607/1608 r.), drukarz w Toruniu (Alodia Kawecka-Gryczowa, t. 14, s. 467);
- Kries Jan Albin (1716–1785), rektor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Stanisław Salmonowicz, t. 15, s. 308);
- Laurer Jan Chrystian (zmarły w 1732 r.), księgarz i nakładca toruński (Krystyna Korotajowa, t. 16, s. 580);
- Letyński Jan (około 1710 – po 1780), złotnik toruński (Jan Samek, t. 17, s. 194–195);
- Lichtfuss Idzi (1568–1622), burmistrz Torunia i burgrabia królewski (Karola Ciesielska, t. 17, s. 300);
- Linde Samuel Bogumił (1771–1847), leksykograf, pedagog, bibliotekarz (Jerzy Michalski, t. 17, s. 358–364);
- Magierski Karol (zmarły około 1790 r.), złotnik toruński (Jan Samek, t. 19, s. 135–136);
- Mathesius Jan (1582–1652), doktor medycyny, fizyk miejski w Toruniu, lekarz nadworny Zygmunta III (Tadeusz Sulma, t. 20, s. 200);

- Meyer Jan (1639–1676), profesor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Stanisław Salmonowicz, t. 20, s. 479);
- Mochinger Marcin (1537–1590), doktor medycyny, burmistrz toruński (Zenon Nowak, t. 21, s. 497–498);
- Mortęska Magdalena (1554–1631), ksieni benedyktynek w Chełmnie, przełożona kongregacji benedyktynek polskich (Karol Górski, t. 22, s. 6–8);
- Murinius (Murzyński) Marcin (druga połowa XVI w.), kaznodzieja protestancki, autor pieśni kościelnych, historyk Prus (Zbigniew Nowak, t. 22, s. 272–273);
- Nałęcz Michał (1691–1761), burmistrz Torunia (Jerzy Dygdała, t. 22, s. 493);
- Netzker (Necker) Jan Jakub (1736–1781), profesor gimnazjum toruńskiego, filolog (Stanisław Salmonowicz, t. 22, s. 681);
- Nicolai Jan Ludwik (zmarły w 1747 r.), drukarz i nakładca (Krystyna Podlaszewska, t. 22, s. 709–710);
- Oloff Efraim (1685–1735), profesor toruńskiego gimnazjum akademickiego, pastor luteraniański (Stanisław Salmonowicz, t. 23, s. 825–826);
- Oloff Efraim (1715–1766), rajca toruński (Stanisław Salmonowicz, t. 23, s. 826–827);
- Oloff Marcin (1652–1715), pastor, bibliofil toruński (Stanisław Salmonowicz, t. 23, s. 827);
- Pater Paweł (1656–1724), pedagog, matematyk, teoretyk drukarstwa, założyciel szkoły technicznej (Pavel Horváth, Waclaw Urban, t. 25, s. 330);
- Praetorius Efraim (1657–1723), pastor luteraniański, pisarz teologiczny i historyk (Jerzy Serczyk, t. 28, s. 335–336);
- Praetorius Karol Gotthelf (1763–1827), historyk, ekonomista, prezydent miasta Torunia (Jerzy Serczyk, t. 28, s. 336–337);
- Praetorius Nataniel (1722–1791), urodzony w Toruniu, burmistrz toruński (Jerzy Dygdała, t. 28, s. 339–340);
- Przanowski (Przonowski) Maciej (1682–1764), jezuita, profesor, rektor kolegiów (Bronisław Natoński, t. 28, s. 639–640);
- Pyrnensius (Pernus) Mikołaj (1526–1689), od 1570 r. w Toruniu, lekarz miejski, profesor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Zenon Hubert Nowak, t. 29, s. 512–513);
- Radowski Świętosław h. Grzymała (około 1675–1734), chorąży chełmiński (Jerzy Dygdała, t. 29, s. 755–757);
- Regius Jan (około 1567–1605), pedagog i pisarz luteraniański (Janusz Małek, Katarzyna Namysłowska, t. 30, s. 736–738);
- Reich (Ricus) Feliks (około 1475–1539), kanonik warmiński, humanista (Jerzy Sikorski, t. 31, s. 5–6);
- Reyher Jerzy Adam (1725–1799), burmistrz toruński (Jerzy Dygdała, t. 31, s. 215–216);
- Ringeltaube Sylwiusz Wilhelm (1692–1772), duchowny protestancki na Śląsku i Pomorzu, historyk polskiej reformacji i piśmiennictwa religijnego (Zbigniew Nowak, t. 31, s. 300–301);
- Roesner Jan Gotfryd (1658–1724), burmistrz Torunia (Stanisław Achremczyk, t. 31, s. 380–381);
- Rubinkowski Jakub Kazimierz (1668–1749), burgrabia i poczmistrz toruński, pisarz-paneirysta (Kazimierz Maliszewski, t. 32, s. 567–569);
- Ruttich Michał Bogusław (1686–1728), pastor luteraniański, profesor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Stanisław Salmonowicz, t. 33, s. 261–262);

- Sachs (Sachse, Saxon) Jan (1641–1671), pisarz historyczno–polityczny, sekretarz rady miejskiej Torunia (Włodzimierz Zientara, t. 34, s. 270);
- Sammet Jan (1738–1817), kustosz gimnazjum akademickiego w Toruniu, bibliofil i erudyta (Stanisław Salmonowicz, t. 33, s. 419–420);
- Schachmann Łukasz (1521–1578), burmistrz toruński i poseł na zjazd Hanzy (Zbigniew Nowak, t. 35, s. 389–390);
- Schaeve (Schaevius) Henryk (1624–1661), pedagog i filozof (Stanisław Salmonowicz, t. 35, s. 395–396);
- Schelwig Samuel (1643–1715), pedagog, teolog i polemista luterański (Lech Mokrzecki, t. 35, s. 440–441);
- Schilling Maciej (pierwsza połowa XVI w.), medalier, rytownik stempli, kierownik mennic (Andrzej Wędzki, t. 35, s. 484–485);
- Schmid (Schmied, Schmidt, Schmieden von Schmiedenbach) Jerzy (1629–1697), burmistrz Torunia (Jerzy Dygdała, t. 35, s. 535–536);
- Schober Ulryk (1559–1598), poeta, konrektor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Zenon Hubert Nowak, t. 35, s. 586–588);
- Schottdorf Christian (zmarły w 1596 r.), rajca i poseł Torunia na sejmy (Zenon Hubert Nowak, t. 35, s. 607);
- Schottdorf Kasper (zmarły w 1541 r.), rajca toruński i poseł na zjazdy stanowe Prus Królewskich (Zenon Hubert Nowak, t. 35, s. 607–608);
- Schönflissius (Schoenflissius, Schonflissius, Schönflis) Andrzej (1590–1654), kaznodzieja i pisarz luterański, minister zboru wileńskiego (Henryk Gmiterek, t. 35, s. 619–620);
- Schröger Efraim (1727–1784), architekt (Marek Kwiatkowski, t. 36, s. 10–12);
- Schultz (Schulz) Georg Peter (1680–1748), prorektor toruńskiego gimnazjum akademickiego (Stanisław Salmonowicz, t. 36, s. 27–29);
- Schultz Salomon (zmarły w 1638 r.), sekretarz i burmistrz toruński (Miroslaw Nagielski, t. 36, s. 32–33);
- Schultz Szymon (1630–1708), burmistrz toruński (Jerzy Dygdała, t. 36, s. 35);
- Schwerdtmann (Schwertman, Szwertman) Kazimierz Leon (1693–1760), burmistrz Torunia (Jerzy Dygdała, t. 36, s. 73–74);
- Sege Georg (1629–1678), lekarz, przyrodnik, profesor gimnazjów akademickich w Toruniu i w Gdańsku (Lech Mokrzecki, t. 36, s. 154–156);
- Seyfrid Hans (zmarły w 1534 r.), sekretarz miejski Torunia, ławnik Starego Miasta Torunia, jeden z przywódców rewolty pospólstwa przeciw radzie miejskiej w roku 1523 (Zenon Hubert Nowak, t. 36, s. 374–375);
- Sievert (Schiffert, Sieffertt, Sieffert, Sifert, Siffert, Siwerd, Sywert, Sywertt) Jerzy (około 1570–1613), burmistrz toruński, burgrabia królewski (Janusz Tandecki, t. 37, s. 385);
- Sievert (Schiffert, Sieffertt, Sieffert, Sifert, Siffert, Siwerd, Sywert, Sywertt) Michał (około 1530–1578), ławnik i rajca toruński (Janusz Tandecki, t. 37, s. 385–386);
- Służewski Jan (zmarły w 1580 r.), wojewoda brzeski kujawski, starosta koniński i międzyrzecki (Halina Kowalska, t. 39, s. 160–165);
- Sokołowski Stanisław (zmarły w 1648/1649 r.), kasztelan bydgoski (Marcin Sokalski, t. 40, s. 189–191);
- Sołtyk Maciej (1679–1749), biskup sufragan chełmiński (Jerzy Dygdała, t. 40, s. 407–409);

- Soszyński zwany Amplias, Ampel Jan (około 1560–1612), preceptor Ostrorogów i Leszczyńskich, doktor medycyny, fizyk miejski w Toruniu (Janusz Tandecki, t. 40, s. 609–610);
- Steiner Christian Friedrich (1722–1783), sekretarz i rajca Torunia (Jerzy Dygdała, t. 42, s. 313–314);
- Steiner Christian Gottlieb (1746–1814), prawnik, historyk, nauczyciel (Stanisław Salmonowicz, t. 42, s. 314–316);
- Steiner Georg Friedrich (1704–1766), białoskórnik, rysownik i malarz amator (Krzysztof Mikulski, t. 42, s. 316–317);
- Stroband Chrystian (1482–1531), rajca toruński (Krzysztof Mikulski, t. 44, s. 328);
- Stroband (Strobandt, Strubant) Henryk (Henrich, Henrych) (I) (1548–1609), burmistrz toruński (Bogusław Dybaś, t. 44, s. 328–331);
- Stroband Henryk II (1575–1626), burmistrz toruński (Bogusław Dybaś, t. 44, s. 332);
- Stroband Henryk III (1599–1657), burmistrz i burgrabia toruński (Bogusław Dybaś, t. 44, s. 332–333);
- Stroband Jan (Johann Hans) (1511–1585), burmistrz toruński (Bogusław Dybaś, Krzysztof Mikulski, t. 44, s. 333–335);
- Strobel (Strobell) Bartholomäus (Bartłomiej) młodszy (1591 – po 1647), malarz śląski (Jacek Tylicki, t. 44, s. 335–338);
- Szembek (Schembek, Schönbeck) Fryderyk, pseudonim Józef Pięknorzecki (1575–1644), jezuita, hagiograf, tłumacz, polemista (Ludwik Grzebień, t. 48, s. 54–58).

ANEKS 2

BIOGRAMY OSÓB ZWIĄZANYCH ZE LWOWEM
Z LAT 1505–1772 NA ŁAMACH PSB

- Alembek Fryderyk (pierwsza połowa XVII w.), złotnik (Leonard Lepszy, t. 1, s. 73);
- Alembek Jan (zmarły w 1636 r.), aptekarz, burmistrz (Łucja Charewiczowa, t. 1, s. 74–75);
- Ambroży (zmarły w 1641 r.), budowniczy (Tadeusz Mańkowski, t. 1, s. 85);
- Anczewski Marcin Nikanor (zmarły w 1682 r.), kupiec, burmistrz (Witold Ziembicki, t. 1, s. 91);
- Askenazy Cwi Hirs (1660–1718), rabin (Majer Bałaban, t. 1, s. 170–171);
- Augustynowicz Jan Tobiasz (1664–1751), arcybiskup ormiański (Dionizy Kajetanowicz, t. 1, s. 185);
- Balsam Kasper (1715–1760), jezuita (Stanisław Bednarski, t. 1, s. 242–243);
- Bałaban Gedeon (zmarły w 1607 r.), władca (Kazimierz Chodyncki, t. 1, s. 249–250);
- Barbon Piotr (zmarły w 1588 r.), budowniczy (Tadeusz Mańkowski, t. 1, s. 299–300);
- Bedros Zacharyaszowicz Piotr (druga połowa XVII w.), złotnik (Juljusz Starzyński, t. 1, s. 398);
- Bemer Andrzej (zmarły około 1626 r.), rzeźbiarz, budowniczy (Zbigniew Hornung, t. 1, s. 420–421);
- Bernitz Augustyn (XVII w.), kanonik (Kazimierz Piwarski, t. 1, s. 465–466);
- Bielawski Eustachy (XVIII w.), malarz (Tadeusz Mańkowski, t. 2, s. 36);
- Bogusz Paweł (zmarły w 1605 r.), malarz (Tadeusz Mańkowski, t. 2, s. 216);

- Bohdanowicz Tomasz (1658–1718), dominikanin (Maria Dynowska, t. 2, s. 223);
Boryszewski Andrzej Róża (zmarły w 1510 r.) arcybiskup rzymskokatolicki (Fryderyk Pa-
pée, t. 2, s. 359–360);
Boym Michał Piotr (zmarły w 1659 r.), jezuita (Jan Krzyszkowski, t. 2, s. 380–381);
Boym Paweł Jerzy (1581–1641), lekarz, rajca (Helena Polaczkówna, t. 2, s. 381–382);
Burnett Jakub (XVII w.), złotnik (Tadeusz Mańkowski, t. 3, s. 138);
Cervus Jan (zmarły około 1557 r.), kanonik (Henryk Barycz, t. 3, s. 235–236);
Chojnicki Józef (druga połowa XVIII w.), malarz (Zbigniew Hornung, t. 3, s. 401);
Chwalibogowski Krzysztof Franciszek (XVII w.), ksiądz, poeta (Ryszard Skulski, t. 4, s. 4–5);
Daniłowiczówna Dorota (około 1607–1687), benedyktynka (Łucja Charewiczowa, t. 4,
s. 418–419);
Dawid ben Samuel (1587–1667), rabin (Majer Bałaban, t. 4, s. 461);
Dawid Tomasz (XVI w.), kupiec (redakcja, t. 4, s. 462);
Derjakubowicz Protazy (1710–1767), dominikanin (Robert Świętochowski, t. 5, s. 127);
Doliński Łukasz (zmarły około 1830 r.), malarz (Marian Wójciak, t. 5, s. 286–287);
Domagalicz Jan (zmarły około 1650 r.), fundator kaplicy (Anna Dörflerówna, t. 5, s. 290–
–291);
Drezner Tomasz (1560–1616), uczeń Szymona Szymonowica (Antoni Knot, t. 5, s. 376);
Duniecki Paweł (1738–1791), dominikanin (Robert Świętochowski, t. 5, s. 469);
Dybowicki Stanisław (zmarły w 1618 r.), lekarz, burmistrz (Witold Ziembicki, t. 6, s. 35–
–36);
Ferszer Tomasz (pierwsza połowa XVIII w.), rzeźbiarz, architekt (Tadeusz Mańkowski, t. 6,
s. 424);
Fesinger Fabian (XVIII w.), rzeźbiarz, architekt (Tadeusz Mańkowski, t. 6, s. 424);
Fesinger Kanty (druga połowa XVIII w.), architekt (Tadeusz Mańkowski, t. 6, s. 424–425);
Fesinger Klemens (koniec XVIII w.), architekt (Tadeusz Mańkowski, t. 6, s. 425);
Fesinger Sebastian (zmarły około 1769 r.), snycerz (Tadeusz Mańkowski, t. 6, s. 425);
Filipowicz Jan (XVIII w.), rytownik, drukarz (Irena Dunikowska, t. 6, s. 454);
Foltin-Kmeler Walentyn (pierwsza połowa XVII w.), papiernik (Robert Świętochowski,
t. 7, s. 50);
Franke Andrzej (zmarły w 1668 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 7, s. 88);
Franke Jerzy (zmarły w 1634 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 7, s. 89);
Franke Kasper (zmarły w 1639 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 7, s. 89–90);
Garwolczyk Maciej (zmarły w 1592 r.), drukarz (Włodzimierz Budka, t. 7, s. 292);
Gawath Jakub (1598–1679), kanonik (Hieronim Wyczawski, t. 7, s. 313–314);
Glower Józef (1711–1763), jezuita (Jan Poplatek, t. 8, s. 83–84);
Głowiński Samuel (po 1700–1776), biskup sufragan (Bronisław Natoński, t. 8, s. 131–
–132);
Grochowski Stanisław (1542–1612), arcybiskup rzymskokatolicki (Julian Lewański, t. 8,
s. 597–599);
Groszawer Marcin (1593–1653), lekarz (Zdzisław Wiktor, t. 9, s. 13);
Grzegorz z Sanoka (około 1407–1477), arcybiskup rzymskokatolicki (Ignacy Zarębski, t. 9,
s. 86–89);
Hebanowski Fabian Sebastian (zmarły w 1762 r.), drukarz (Jan Pachonński, t. 9, s. 325);
Hellenbazem Wawrzyniec (XIV–XV w.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 9, s. 363–364);
Herbest Jan (około 1540–1601), kanonik (Ignacy Zarębski, t. 9, s. 436);

- Hepner Paweł Dominik (zmarły w 1641 r.), lekarz (Zbigniew Filar, t. 9, s. 429–430);
Herburt Mikołaj (po 1524–1593), m.in. starosta lwowski (Roman Żelewski, t. 9, s. 447–449);
Herburt Mikołaj (około 1544–1602), m.in. starosta lwowski (Roman Żelewski, t. 9, s. 449–450);
Herle Leonard (zmarły w 1572 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 9, s. 459–460);
Herle Melchior (zmarły w 1577 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 9, s. 460);
Hunanian Wartan (1644–1715), arcybiskup ormiański (Michał Bohosiewicz, t. 10, s. 106–107);
Iwaskiewicz Grzegorz (druga połowa XVI w. – około 1636), kupiec (Stanisław Grodziski, t. 10, s. 182);
Iwaskiewicz Jan (koniec XVI w. – 1651), prawnik (Stanisław Grodziski, t. 10, s. 182);
Jabłonowski Stanisław (1634–1702), wojewoda ruski (Tadeusz Nowak, t. 10, s. 232–239);
Jełowicki Hieronim Maciej (1672–1732), kanonik (Józef Gierowski, t. 11, s. 164);
Jeziński Stanisław Rajmund (1698–1782), kanonik, oficjał (Jan Reychman, t. 11, s. 211–212);
Józefowicz Jan Tomasz (1662–1728), kanonik (Michał Bohosiewicz, t. 11, s. 305–306);
Józefowicz Stanisław (zmarły w 1664 r.), kupiec (Antonina Keckowa, t. 11, s. 306);
Kampian Marcin (około 1574–1629), doktor medycyny, burmistrz (Halina Kowalska, t. 11, s. 592–594);
Kampian Paweł (około 1527–1600), doktor medycyny, burmistrz (Halina Kowalska, t. 11, s. 594–595);
Kicki Ferdynand Onufry (około 1715–1797), arcybiskup rzymskokatolicki (Czesław Lechicki, t. 12, s. 387–388);
Komarzyński Dymitr (druga połowa XVIII w.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 13, s. 383);
Korniakt Konstanty (około 1520–1603), kupiec (Wacław Urban, t. 14, s. 82–83);
Koryciński Wojciech (zmarły w 1677 r.), arcybiskup rzymskokatolicki (Adam Przyboś, t. 14, s. 133–134);
Korytowski Felicjan (około 1720 – około 1810), wojskowy komendant Lwowa (Wacław Szczygielski, t. 14, s. 150–151);
Krasowski Piotr (XVI w.), budowniczy (Adam Małkiewicz, t. 15, s. 210);
Krosnowski Mikołaj (około 1590–1653), arcybiskup rzymskokatolicki (Wiesław Müller, t. 15, s. 341);
Kuszewicz Samuel Kazimierz (1607–1666), prawnik (Wanda Baczkowska, t. 16, s. 308–310);
Ligęza Feliks (około 1500–1560), arcybiskup rzymskokatolicki (Adam Penkalla, t. 17, s. 315);
Lipski Konstanty Samuel (około 1622–1698) arcybiskup rzymskokatolicki (Wiesław Müller, t. 17, s. 437–438);
Łabęcki Szymon (około 1728–1759), tłumacz (Paulina Buchwald-Pelcowa, t. 18, s. 175–176);
Majer Józef (urodzony około 1720 r.), malarz (Zbigniew Hornung, t. 19, s. 161);
Marian z Jaślisk (zmarły w 1658 r.), dominikanin (Robert Świętochowski, t. 20, s. 11);
Mazurkiewicz Benedykt (połowa XVIII w.), bernardyn (Zbigniew Hornung, t. 20, s. 309–310);
Meretyn Bernard (zmarły w 1759 r.), architekt (Zbigniew Hornung, t. 20, s. 442–444);

- Miaskowski Wojciech (zmarły około 1654 r.), podkomorzy lwowski (Adam Przyboś, Kazimierz Przyboś, t. 20, s. 547–549);
- Milner Jan (zmarły w 1588 r.), ludwisarz (Karol Badecki, t. 21, s. 237);
- Mniszech Andrzej (zmarły w 1653 r.), kuchmistrz koronny, starosta lwowski (Maurycy Horn, t. 21, s. 458–459);
- Mościcki Jakub (zmarły około 1693 r.), drukarz (Leszek Hajdukiewicz, t. 22, s. 148–149);
- Muratowicz Sefer (druga połowa XVI w. – po roku 1610), kupiec (Zygmunt Abrahamowicz, t. 22, s. 269–271);
- Murinius Marcin (druga połowa XVI w.), dominikanin (Zbigniew Nowak, t. 22, s. 272–273);
- Nersesowicz Deodat (około 1644–1709), duchowny ormiański unicki (Zygmunt Abrahamowicz, t. 22, s. 675–677);
- Obrocki Jan (około 1740 – około 1800), rzeźbiarz (Zbigniew Hornung, t. 23, s. 464–466);
- Olewiński Gabriel (zmarły w 1622 r.), dominikanin (Robert Świętochowski, t. 23, s. 787);
- Olędzki Franciszek (około 1745–1792), snycerz (Zbigniew Hornung, t. 23, s. 792–793);
- Osiński Alojzy (1770–1842), snycerz (Zbigniew J. Nowak, t. 24, s. 332–334);
- Oźga Piotr (zmarły w 1671 r.), podkomorzy lwowski (Adam Przyboś, t. 24, s. 688–690);
- Papara Jerzy (zmarły przed 1701 r.), kupiec (Wiesław Majewski, t. 25, s. 157–159);
- Paweł Rzymianin (zmarły około 1618 r.), architekt (Zbigniew Hornung, t. 25, s. 371–372);
- Pedretti Giuseppe Carlo (około 1694–1778), malarz (Andrzej Ryszkiewicz, t. 25, s. 539);
- Penatius Stanisław (zmarły w 1570 r.), rektor szkoły katedralnej (Leszek Hajdukiewicz, t. 25, s. 581);
- Perkowicz Tomasz (1652–1720), jezuita (Bronisław Natoński, t. 25, s. 618–619);
- Peters Stefan (druga połowa XVII w.), złotnik (Jan Samek, t. 25, s. 675–676);
- Pfaff Karol Bogusław (zmarły po 1829 r.), księgarz (Józef Szczepaniec, t. 25, s. 750–751);
- Pfister Jan (1573 – przed 1642), rzeźbiarz (redakcja, t. 25, s. 761–762);
- Pikulski Gaudenty (zmarły w 1763 r.), bernardyn (Jan Lorenc, t. 26, s. 225–226);
- Pinsel Jan (zmarły około 1770 r.), rzeźbiarz (Zbigniew Hornung, t. 26, s. 343–345);
- Piramowicz Grzegorz (1735–1801), jezuita (Elżbieta Aleksandrowska, t. 26, s. 529–536);
- Pirawski Tomasz (około 1568–1625), biskup sufragan (Hieronim E. Wyczawski, t. 26, s. 537–539);
- Polański Jan (zmarły w 1746 r.), ludwisarz (Jan Samek, t. 26, s. 282);
- Polański Teodor (zmarły po 1783 r.), ludwisarz (Jan Samek, t. 27, s. 282);
- Polejowski Kasper Andrzej (1776–1849), ludwisarz (Adam Massalski, t. 27, s. 286–287);
- Polejowski Jan (XVIII w.), rzeźbiarz (Zbigniew Hornung, t. 27, s. 287–288);
- Polejowski Maciej (druga połowa XVIII w.), rzeźbiarz (Zbigniew Hornung, t. 27, s. 288–291);
- Polejowski Piotr (zmarły przed 1780 r.), architekt (Zbigniew Hornung, t. 27, s. 291–292);
- Postępski Anioł (1699–1767), karmelita (Czesław Gil, t. 27, s. 702);
- Prochenkowicz Aleksander (XVII w.), rzeźbiarz (Jerzy Kowalczyk, t. 28, s. 476);
- Próchnicki Jan Andrzej (około 1553–1633), arcybiskup rzymskokatolicki (Mieczysław Gębarowicz, t. 28, s. 547–550);
- Reisner Jan (1655–1713), malarz, architekt (Mariusz Karpowicz, t. 31, s. 33–34);
- Rohatyniec Jurij (zmarły w 1609 r.), mieszczanin (Teresa Chynczewska-Hennel, t. 31, s. 492–493);
- Rozwadowski Antoni (1697–1772), kasztelan halicki (Maria Czeppe, t. 32, s. 401–403);

- Rubczyński Marcin (1707–1794), karmelita (Wacław Kolak, t. 32, s. 561–562);
Russyan Franciszek (1706–1788), dominikanin (Zygmunt Mazur, t. 33, s. 156–158);
Rzewuski Michał Florian (zmarły w 1687 r.), pisarz ziemski lwowski (Miroslaw Nagielski, t. 34, s. 130–133);
Saporowska Katarzyna (1549?–1608), benedyktyнка (Małgorzata Borkowska, t. 35, s. 176–177);
Scholz Hanusz (XVI/XVII w.), rzeźbiarz (Antoni Stelmach, t. 35, s. 594);
Senkowicz Teodor (zmarły w 1632/1633 r.), malarz (Antoni Stelmach, t. 36, s. 274–275);
Serebkowicz Krzysztof (zmarły między 1648 a 1650 r.), kupiec (Krzysztof Stopka, t. 36, s. 296–299);
Sędzimir Dominik (1728–1782), jezuita (Ludwik Grzebień, t. 36, s. 388–389);
Siedmiradzki Mikołaj (około 1550–1630), jubiler, kupiec, burmistrz (Jan Samek, t. 36, s. 563);
Siekierzyński Tomasz (1720 – około 1774), jezuita (Ludwik Grzebień, t. 36, s. 577–578);
Sienieński Jan (około 1506–1581), arcybiskup rzymskokatolicki (Halina Kowalska, t. 37, s. 182–183);
Sierakowski Wacław (1741–1806), arcybiskup rzymskokatolicki (Elżbieta Aleksandrowska, t. 37, s. 313–315);
Sikorski Marian (1713–1767), trynitarz (Ludwik Grzebień, t. 37, s. 450);
Sinkiewicz Dionizy (zmarły w 1732 r.?), bazylianin (Maria Piłypczak-Majerowicz, t. 37, s. 547–548);
Skarbek Jan (1661–1733), arcybiskup rzymskokatolicki (Bolesław Kumor, t. 38, s. 15–17);
Skarga Piotr (1536–1612), jezuita, kaznodzieja (Janusz Tazbir, t. 38, s. 35–43);
Skopowski Jan Ambroży (1631–1705), dominikanin (Zygmunt Mazur, t. 38, s. 250–252);
Skorski Jan Tomasz (1701–1752), jezuita (Ludwik Grzebień, t. 38, s. 268–269);
Skrobiszewski Jakub (zmarły w 1635 r.), kanonik (Krzysztof Stopka, t. 38, s. 386–389);
Słomowski Stanisław (zmarły w 1575 r.), arcybiskup rzymskokatolicki (Irena Kaniewska, t. 39, s. 5–7);
Sokołowski Jan Damascen (około 1580–1640), dominikanin (Andrzej Spież, t. 40, s. 133–135);
Solikowski Jan Dymitr (1539–1603), arcybiskup rzymskokatolicki (Edmund Kotarski, Bolesław Kumor, t. 40, s. 282–289);
Spendowska Rypsima (zmarła w 1730 r.), benedyktyнка obrządku ormiańskiego (Krzysztof Stopka, t. 41, s. 67–68);
Stanisław ze Lwowa (około 1484–1556), bernardyn (Wiesław Franciszek Murawiec, t. 42, s. 50–51);
Stano Andrzej (zmarły w 1659 r.), podczasy lwowski (Miroslaw Nagielski, t. 42, s. 228–230);
Starzechowski Piotr (około 1474–1554), arcybiskup rzymskokatolicki (Irena Kaniewska, t. 42, s. 387–389);
Starzeński Melchior (1722 – około 1788 r.), jezuita, poeta (Elżbieta Aleksandrowska, t. 42, s. 417–418);
Stawnicki Bazyli (zmarły około 1731 r.), drukarz (Jarosław Isajewycz, t. 43, s. 14–15);
Stefan Pelwecy (zmarły przed 1617 r.), biskup ormiański (Krzysztof Stopka, t. 43, s. 154–155);

- Stefan V Salmastecy (zmarły w 1552 r.), katolikos czmiadzyński (Krzysztof Stopka, t. 43, s. 152–154);
- Stefanienc Kilian (zmarły około 1544 r.), arcybiskup ormiański (Krzysztof Stopka, t. 43, s. 192–194);
- Stefanowicz Samuel Cyryl (1755–1858), arcybiskup ormiańskokatolicki (Krzysztof Stopka, t. 43, s. 211–216);
- Stephanides Melchior (zmarły w 1638 r.), kanonik (Agnieszka Biedrzycka, t. 43, s. 431–433);
- Stroiński Stanisław (około 1719–1802), malarz (Joanna Daranowska-Łukaszewska, t. 44, s. 342–345);
- Swoszowski Jan (około 1563–1615), podkomorzy lwowski (Izabela Lewandowska-Malec, t. 46, s. 169–173);
- Sykst Erazm (około 1570–1635), lekarz (Stefan Gąsiorowski, Myron Kapral, t. 46, s. 207–210);
- Symeon Lehaç'i (około 1584 – po 1639), ormiański śpiewak kościelny, pisarz (Krzysztof Stopka, t. 46, s. 231–234);
- Szarfenberger Ostrogórski Marek (1569–1617), kupiec (Agnieszka Biedrzycka, t. 47, s. 96–97);
- Szczepanowski Ambroży (około 1665–1721), dominikanin (Anna Markiewicz, t. 47, s. 287–288);
- Szczerbic Paweł (1552–1609), prawnik (Grzegorz M. Kowalski, t. 47, s. 397–401);
- Szeliga Jan (zmarły w 1637 r.), drukarz (Agnieszka Biedrzycka, Bohdana Petryshak, t. 48, s. 2–4);
- Szeptycki Antoni Atanazy (1686–1746), biskup unicki (Andrzej Gil, t. 48, s. 224–226);
- Szumlański Jan (w zakonie Józef) (około 1643–1708), biskup prawosławny, potem unicki (Andrzej Gil, Ihor Skoczylas, t. 49, s. 343–350);
- Szwankowski Jan (zmarły w 1600 lub 1601 r.), malarz (Agnieszka Biedrzycka, t. 49, s. 435–436).

ANEKS 3

BIOGRAMY ZAMIESZCZONE W PSB
OPRACOWANE PRZEZ JERZEGO DYGDALĘ

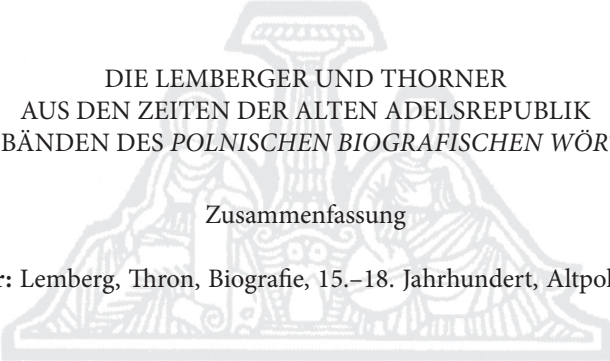
1. Nałęcz Michał (1691–1761) (t. 22, 1977, s. 493);
2. Oloff Efraim (1715–1766) (t. 23, 1978, s. 826–827);
3. Piwnicki Jan Franciszek (pierwsza połowa XVIII w.) (t. 26, 1981, s. 602–603);
4. Piwnicki Kazimierz (zmarły w 1749 r.) (t. 26, 1981, s. 603–604);
5. Piwnicki Konstanty Kazimierz (druga połowa XVII w.) (t. 26, 1981, s. 604–605);
6. Piwnicki Walerian Józef (1720 – przed 1799) (t. 26, 1981, s. 607–609);
7. Płaskowski Józef (zmarły w 1773 r.) (t. 26, 1981, s. 704–705);
8. Potulicki Jan Jakub (około 1652–1726) (t. 28, 1984–1985, s. 246–248);
9. Pöppelmann Karol August (około 1741–1805) (t. 28, 1984–1985, s. 327–328);
10. Praetorius Nataniel (1722–1791) (t. 28, 1984–1985, s. 339–340);
11. Pruszek Józef (zmarły w 1774 r.) (t. 28, 1984–1985, s. 595–596);

12. Pruszek Tomasz Tadeusz (około 1724–1808) (t. 28, 1984–1985, s. 596–597);
13. Przebendowski Ignacy Franciszek (około 1730–1791) (t. 28, 1984–1985, s. 644–647);
14. Przebendowski Jakub (przed 1724–1787) (t. 28, 1984–1985, s. 648–649);
15. Przebendowski Jan (po 1676–1729) (t. 28, 1984–1985, s. 658–659);
16. Przebendowski Józef Antoni (zmarły w 1775 r.) (t. 28, 1984–1985, s. 659–661);
17. Przebendowski Piotr Jerzy (około 1674–1755) (wspólnie ze Stanisławem Achremczykiem, t. 28, 1984–1985, s. 664–667);
18. Przędziecki Aleksander (około 1665–1733/1734) (t. 29, 1986, s. 45);
19. Przędziecki Antoni Tadeusz (1718–1772) (t. 29, 1986, s. 51–54);
20. Przyłubski Wacław (około 1727–1775?) (t. 29, 1986, s. 204);
21. Raczyński Kazimierz (1739–1824) (t. 29, 1986, s. 644–653);
22. Raczyński Leon (około 1698–1755) (t. 29, 1986, s. 653–654);
23. Raczyński Michał Kazimierz (1650–1737) (t. 29, 1986, s. 656–658);
24. Radomicki Andrzej Aleksander (przed 1660–1726) (t. 29, 1986, s. 721–723);
25. Radomicki Jan Antoni (1691?–1728) (t. 29, 1986, s. 725);
26. Radomicki Maciej (około 1648–1728) (t. 29, 1986, s. 725–728);
27. Radomicki Władysław (około 1668 – około 1737) (t. 29, 1986, s. 728–730);
28. Radowicki Świętosław (około 1675–1734) (t. 29, 1986, s. 755–757);
29. Rexin Michał Ernest (około 1696–1768) (t. 31, 1988–1989, s. 181–183);
30. Reyher Jerzy Adam (1725–1799) (t. 31, 1988–1989, s. 215–216);
31. Rogaliński Antoni (około 1690–1761) (t. 31, 1988–1989, s. 400–401);
32. Rogaliński Kasper (około 1725–1788) (t. 31, 1988–1989, s. 404–408);
33. Rutkowski Józef Leon (około 1714–1774) (t. 33, 1991–1992, s. 233–234);
34. Rybiński Jacek Józef (1702–1782) (t. 33, 1991–1992, s. 322–325);
35. Sapieha Piotr Paweł (1701–1771) (wspólnie z Władysławem Konopczyńskim, t. 35, 1994, s. 149–154);
36. Sarnacki Antoni (około 1722–1787) (t. 35, 1994, s. 200–203);
37. Schack von Wittenau Karol Albrecht (1711–1782?) (t. 35, 1994, s. 390–392);
38. Schmid Jerzy (1629–1697) (t. 35, 1994, s. 535–536);
39. Schmidt Karol Franciszek (około 1712–1769) (t. 35, 1994, s. 543–546);
40. Schultz Szymon (około 1630–1708) (t. 36, 1995–1996, s. 35);
41. Schwerdtmann Kazimierz Leon (1693–1760) (t. 36, 1995–1996, s. 73–74);
42. Sienieński Dominik (zmarły w 1743 r.) (t. 37, 1996–1997, s. 172–173);
43. Sikorski Jan Teofil (zmarły w 1740 r.) (t. 37, 1996–1997, s. 435–436);
44. Skarbek Franciszek (zmarły w 1749 r.) (wspólnie z Jarosławem Dumanowskim, t. 38, 1997–1998, s. 7–8);
45. Skarbek Jan (około 1710–1772) (wspólnie z Jarosławem Dumanowskim, t. 38, 1997–1998, s. 17–19);
46. Skórzewski Andrzej (zmarły w 1726 r.?) (t. 38, 1997–1998, s. 361–363);
47. Skórzewski Michał (1707–1789) (t. 38, 1997–1998, s. 371–373);
48. Skórzewski Stanisław (1700–1761) (t. 38, 1997–1998, s. 378–379);
49. Sokolnicki Piotr Antoni (1683–1758) (t. 40, 2000–2001, s. 88–90);
50. Sołtyk Maciej Aleksander (1679–1749) (t. 40, 2000–2001, s. 407–409);
51. Steiner Christian Friedrich (1722–1783) (t. 43, 2004–2005, s. 313–314);
52. Steinhäuser Jan Beniamin (1692–1767) (t. 43, 2004–2005, s. 331–333);
53. Stoliński Melchior (około 1691–1762) (t. 44, 2006–2007, s. 73–75);

54. Szembek Aleksander Kazimierz (zmarły w 1756 r.) (t. 48, 2012–2013, s. 27–29);
55. Szembek Franciszek Jakub (ok. 1700–1765) (t. 48, 2012–2013, s. 52–54);
56. Szwykowski Samuel Kazimierz (1688–1752) (wspólnie z Adamem Kucharskim, t. 49, 2014, s. 509–512).

dr Maria Czeppe
Instytut Historii PAN
e-mail: czeppe@ih.pan.krakow.pl

mgr Ewa Szklarska
Instytut Historii PAN
e-mail: szklarska@ih.pan.krakow.pl

DIE LEMBERGER UND THORNER
AUS DEN ZEITEN DER ALTEN ADELSREPUBLIK
IN DEN 50 BÄNDEN DES *POLNISCHEN BIOGRAFISCHEN WÖRTERBUCHS*

Zusammenfassung

Schlüsselwörter: Lemberg, Thron, Biografie, 15.–18. Jahrhundert, Altpolen, altpolnische Gesellschaft

Im vorliegenden Artikel bieten die Autorinnen eine Zusammenstellung der Biogramme von Persönlichkeiten im Polnischen Biografischen Wörterbuch, die mit den Städten Lemberg und Thorn in Verbindung standen, beginnend am Anfang des 16. Jahrhunderts bis zum Jahr 1772 als Enddatum für Lemberg und 1793 als Enddatum für Thorn. Das Kriterium war dabei nicht ausschließlich die Herkunft, sondern auch eine starke Verbundenheit mit der Stadt. In der Aufstellung fanden sich Personen, die in Thorn und Lemberg geboren wurden und ihre Ausbildung empfangen und die, nachdem sie die Städte verlassen hatten, die Verbindung mit ihnen aufrecht erhielten, aber auch solche, die anderswo geboren wurden, aber mit diesen Städten ihre Schicksale verbanden oder Ämter ausübten, die mit ihnen verbunden waren. Von etwa 100 Thornern waren 90% bürgerlicher Herkunft. Fast 150 Biogramme gibt es von Personen, die mit Lemberg verbunden waren; die Mehrheit von ihnen waren bürgerlicher Herkunft und 36 waren Geistliche verschiedener Konfessionen. Gering ist die Zahl der Frauen, die die beiden Städte repräsentieren, dabei handelt es sich ausschließlich um Ordensfrauen (nur 2% der Biogramme). Beide Städte werden von dem aus Lemberg stammenden Murinius repräsentiert, einem Thorner Dominikaner, der das Kloster verließ und zum lutherischen Prediger wurde, der für sein schönes Polnisch berühmt war.

RESIDENTS OF LVIV AND TORUN IN THE OLD RZECZPOSPOLITA
CONSIDERED THROUGHOUT 50 VOLUMES
OF THE *POLISH BIOGRAPHIC DICTIONARY*

Summary

Key words: Lviv, Torun, biography, the 16th–18th century, the Old Polish period, Old Polish society

The authors of the article deal with a list of biographical entries of people connected with Lviv and Torun from the beginning of the 16th century until 1772 (for Lviv) and 1773 (for Torun) included in the Polish biographic dictionary. The major criterion was not family background, but close ties with the city in question. The list includes people born and educated in Torun and Lviv, who maintained contacts with the cities having moved to another place; the list also embraces people who were born somewhere else, but were associated with the cities or held some important office there. As far as the residents of Torun are concerned, for every 100 there were 90 burghers. Almost 150 biographical entries refer to people connected with Lviv, most of whom were burghers and thirty-six of whom were clergymen of various denominations. The number of women representing both cities is scarce; they are exclusively nuns (only 2% of the biographical entries concern women). Both cities are represented by Murinius, a Dominican priest from Torun whose family town was Lviv. He abandoned the monastic life and became a Lutheran preacher famous for speaking beautiful Polish.

